

KRAJINA

SLOVENSKO

AUTOR

GRIGORIJ MESEŽNIKOV

Marec 2015

www.kas.de/slowakei

Slovensko rok pred parlamentnými voľbami: stav a vyhliadky

Pre pozorovateľa zvonku sa vnútropolitická situácia na Slovensku zdá byť začiatkom roka 2015 stabilná a predvídateľná. Základné ukazovatele ekonomického vývoja sú vcelku priaznivé. Na konci roka 2014 rast HDP dosiahol 2,4%, medziročná miera inflácie bola vo februári 2015 dokonca -0,5%. Miera nezamestnanosti je síce pomerne vysoká, avšak mierne sa znižuje – vo februári 2015 činila 12,6%.

Rok pred parlamentnými voľbami (mali by sa konať v marci 2016) sa zdá byť pozícia vládnej strany Smer-SD neohrozená – podľa posledného prieskumu verejnej mienky agentúry FOCUS táto strana suverénne vedie so svojimi 35%, zatiaľ čo jej politickí konkurenti ďaleko zaostávajú – na druhom a treťom mieste v poradí boli dve strany – Sieť, ktorá vznikla v roku 2014 a KDH (mali zhodne po 11%), nasledované popri nacionalistickej SNS siedmimi stredo-pravými stranami (Most-Híd, OĽaNO, SMK, SaS, Nova, TIP, SDKÚ-DS), z ktorých časť bojuje doslova o prežitie, keďže nedosahujú hranicu podpory 5%, potrebnú na vstup do parlamentu.

Napriek tomu, že na prvý pohľad to vyzerá na pokračovanie vlády súčasného ľavicovo-populistického premiéra Roberta Fica aj v ďalšom volebnom období, bolo by dnes predčasné robiť jednoznačné prognózy. Slovenskí voliči a slovenskí politici neraz prekvapili svojím zvláštnym zmyslom pre nečakané zvraty. V roku 2010 štyri stredo-pravé stra-

ny (SDKÚ-DS, KDH, SaS a Most-Híd) porazili vo voľbách dominantný Smer-SD a prekvapujúco – oproti pôvodným očakávaniam mnohých politických pozorovateľov – vytvorili konzervatívno-liberálnu vládu na čele s Ivetou Radičovou. Kabinet Radičovej obnovil reformnú politiku po štyroch rokoch vládnutia ľavicovo-nacionalistickej vlády Roberta Fica, ktorá nielen nerobila nijaké reformy, ale niektoré reformné kroky, uskutočnené predchádzajúcou vládou Mikuláša Dzurindu, dokonca rušila.

Ešte väčším prekvapením bol zvnútra iniciovaný rozpad Radičovej vlády, ktorý sa odohral na jeseň 2011 a viedol k predčasným voľbám v marci 2012. V týchto voľbách zaznamenal zdruvujúce víťazstvo Smer-SD, ktorý – s prekvapením pre seba samého – dosiahol výsledok dostatočný na vytvorenie jednofarebnej vlády. Stalo sa tak na Slovensku prvýkrát od obnovenia demokracie po roku 1989.

Smer-SD a jeho líder sa potom sústredili na maximálnu koncentráciu mocenských pozícií na všetkých poschodiach politického systému (vrátane súdnictva). Vrcholom procesu konsolidácie moci Smeru-SD mali byť prezidentské voľby v marci 2014, v ktorých mal v najvyššej ústavnej funkcii nahradiť politicky lojálneho, ale neobratného a nevýrazného prezidenta Ivana Gašparoviča sám predseda Smeru-SD Fico. Ten však v rozpore s očakávaniami a napriek masívnej volebnej kampani s využitím administratívnych kapacít

KRAJINA

SLOVENSKO

AUTOR

GRIGORIJ MESEŽNIKOV

Marec 2015

www.kas.de/slowakei

štátu utrpel obrovské fiasko, keď v druhom kole volieb podľahol s veľkým rozdielom (40,6% : 59,4%) nezávislému centristickému kandidátovi Andrejovi Kiskovi. Sen Fica o vytvorení mocenského monolitu s perspektívou jeho opakovanej reprodukcie (akejsi mäkšej verzii režimu putinovského typu, určitú modifikáciu ktorej dnes realizuje Viktor Orbán v Maďarsku), sa rozplynul ako dym. Ba čo viac, nový prezident po svojom nástupe do funkcie podnikol kroky, zámerom ktorých bolo obnovenie fungovania systému brzd a protiváh a posilnenie nezávislosti a efektivity súdnictva. Pri výkone prezidentských právomocí začal Andrej Kiska reálne vyvažovať dominantnú pozíciu vládneho Smeru-SD, i keď sa snažil pritom vyhýbať vzniku osobných konfliktov s premiérom Ficom.

O tom, že Smer-SD získa najviac hlasov vo voľbách v marci 2016 nepochybuje dnes nikto. Otázne je, či dokáže vytvoriť vládu. Pravdepodobnosť, že Smer-SD znovu získa samostatne absolútnu väčšinu mandátov v parlamente je krajne nízka (môže sa tak stať iba v prípade, ak sklamaní voliči stredopravých strán neprídu voliť, ako sa to stalo v roku 2012 po páde Radičovej vlády). Je dosť pravdepodobné, že Smer-SD bude potrebovať koaličného partnera. A tu, zdá sa, tromf môžu držať v rukách dve strany – SNS a KDH.

Ak sa SNS po šiestich rokoch, strávených mimo parlamentu, doňho vráti, môže vytvoriť so Smerom-SD vládu s väčšinovou podporou v parlamente. Pre Smer-SD to síce nebude najideálnejší partner (preto sa bude skôr pokúšať získať na spoluprácu KDH), ale v prípade ak by to ináč nešlo, Smer-SD pokojne vytvorí vládu aj s nacionalistami – už mal totiž s touto stranou skúsenosti koaličnej spolupráce v rokoch 2006 – 2010. V prípade, keď sa SNS vráti do parlamentu a Smer-SD po voľbách

osloví s ponukou na spoluprácu KDH (s argumentom, že ak KDH do vlády so Smerom-SD nepôjde, tak Smer-SD pôjde do koalície s SNS), vznikne pre kresťanských demokratov ťažko riešiteľná dilema: pustiť k moci Smer-SD a radikálnych nacionalistov s bohatým záznamom korupčných škandálov v minulosti, alebo samým vstúpiť do vlády so Smerom-SD.

Ponuka Smeru-SD na koaličnú spoluprácu však môže prísť aj vtedy, keď SNS v parlamente nebude a Smeru-SD budú chýbať mandáty v parlamente na vytvorenie väčšinovej vlády. Smer-SD sa netají tým, že by v takomto prípade chcel ísť do koalície s kresťanskými demokratmi. Ale čo samotné KDH? Pôjde do vlády so Smerom-SD v situácii, keď budú existovať podmienky pre vznik koalície viacerých stredo-pravých strán s väčšinou mandátov v parlamente ako alternatíva Smeru-SD (tak ako sa to stalo po voľbách 2010), pričom príklon KDH k spolupráci so Smerom-SD by ihneď pochoval šance na jej vytvorenie? Vedúci predstavitelia KDH, vrátane jeho predsedu Jána Figela, dnes tvrdo kritizujú Smer-SD za jeho politiku, hovoria o tom, že cieľom KDH je vystriedať túto stranu pri moci a nie predlžovať jej vládnutie. Lenže vidina štedrej ponuky zo strany Smeru-SD na pozadí možných problémov, spojených s fungovaním koalície viacerých malých strán, môže viesť KDH k úvahám o prijatí ponuky od Ficovej strany. Rozhodovanie KDH nebude ľahké, od neho bude v mnohom závisieť ďalší vývoj krajiny, ale aj celková situácia na politickej scéne, vrátane foriem spolupráce medzi stranami napravo od stredu.

Pre niektoré stredo-pravé strany jedinou reálnou šancou na dobrý volebný výsledok v marci 2016 by bolo vypracovanie účinných spoločných predvolebných stratégií, ktoré by znížili mieru fragmentácie stredo-pravého priestoru politickej scény

KRAJINA

SLOVENSKO

AUTOR

GRIGORIJ MESEŽNIKOV

Marec 2015

www.kas.de/slowakei

(predvolebné koalície, spoločné kandidátske listiny). Hoci vzťahy medzi lídrami jednotlivých strán, ktorí ešte celkom nedávno boli členmi tých istých subjektov a potom sa ich politické cesty rozišli, sú problematické, racionálne argumenty hovoria v prospech predvolebného spájania sa (nie nevyhnutne organizačného zjednotenia). Strany ešte majú na to určitý čas, ale ten sa kráti. Ku koncu roka 2015 by sa ich lídri mali rozhodnúť, ako budú ďalej postupovať. Títo však zatiaľ o spájaní síl pred voľbami veľa nehovoria, naopak, v poslednom čase vznikli dokonca nové stredo-pravé subjekty (strana SKOK, založená niektorými odídenkami z SaS a strana Šanca, produkt rozkolu v SDKÚ-DS). Takýto vývoj môže viacerých stredo-pravých voličov pred samotným hlasovaním zneisťovať a napokon aj demobilizovať, čo by bolo liatím vody na mlyn Smeru-SD.

Hoci hlavnými témami volebnej kampane sú na Slovensku tradične otázky, spojené s ekonomickou a sociálnou situáciou, zdá sa, že do straníckej súťaže pred voľbami 2016 môže zasiahnuť aj jedna dôležitá zahranično-politická a bezpečnostná téma – vojna Ruska proti Ukrajine. Slovensko ako členský štát EÚ sa striktnie drží spoločného európskeho postoja – podporuje Ukrajinu a dodržiava režim sankcií proti Rusku. Prezident Andrej Kiska zaujíma jasnú pro-ukrajinskú pozíciu a prihovára sa za posilnenú spoluprácu krajín Západu (najmä NATO) zoči-voči hrozbe prichádzajúcej z Ruska. V tom má zhodnú pozíciu s ministrom zahraničných vecí Miroslavom Lajčákom. Premiér Fico sa však z času na čas dopúšťa výrokov, ktoré vyvolávajú pochybnosti o sile solidarity Slovenska s Ukrajinou, o jednote SR so spojencami v EÚ a NATO. Premiér označuje rusko-ukrajinskú vojnu za konflikt medzi Ruskom a Západom (predovšetkým USA), hovorí o potrebe uvoľnenia alebo zrušenia

sankcií proti Rusku, odmieta rozmiestňovanie vojenských jednotiek NATO na území SR (hoci zatiaľ sa na slovenskú vládu NATO s takouto prosbou neobrátilo).

Objektívne tým premiér Fico nahráva odporcom členstva Slovenska v NATO, ktorí za podpory proruských internetových serverov a spolkov odštartovali kampaň za vystúpenie Slovenska z organizácie Severoatlantickej zmluvy. Táto kampaň priviedla k vytvoreniu bizarnej aliancie, ktorá spojila predstaviteľov mimoparlamentnej stalinistickej KSS, etnických nacionalistov z SNS, bývalých lídrov KDH Jána Čarnogurského a Vladimíra Palka, zástupcov pravocovo-radikálnych a extrémistických združení, zástancov konšpiračných teórií združených okolo obskúrneho časopisu *Zem a Vek* a podporovateľov putinovského projektu „Novorossija“.

Zdá sa, že v období pred volebnou kampaňou sa budú musieť politické strany na Slovensku jasne vyjadriť, ako si predstavujú budúcnosť krajiny v kontexte posledných udalostí na východe Európy. Je zrejmé, že aj v otázkach zahraničnej politiky budú stanoviská stredo-pravých strán vyznievať presvedčivejšie, ak budú vystupovať spoločne a konzekventne proti aliancii odporcov NATO a pasívnemu oportunistickému Smeru-SD.

**Konrad
Adenauer
Stiftung**

Impressum

Konrad Adenauer Stiftung e.V.
Verbindungsbüro Slowakei

Klobučnícka 2
811 01 Bratislava

Telefon: +421 02 544 194 38

Info.Bratislava@kas.de